Nr. 18. — Neue Jüdische Zeitung. — פֿיערטער יאהרגאנג.

נייע יידישע צייטונג

די רעדאקציאָן
אונד אדמיניסטראציאָן
בעפֿינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואָהין אויך דיא פּרענומעראציאָנס-
געלדער צו זענדען זינד.

אינזעראטע
ווערדען ביללינסט בערעכנעט.

דיא
„נייע יידישע צייטונג"
ערשיינט יעדען
מאָנטאג
אונד דאָננערסטאג.

פּרענומעראציאָנס-פּרייזע:

גאנציעהריג	7 פֿל.	— קר.
האלביעהריג	3	50
פֿירטעליעהריג	1	75

ב"ה בודאפּעסט יד כסליו — Budapest, Donnerstag 13. December 1883. — שנת תרמ"ד לפ"ק.

דיא ציווילעהע אים אָבערהויז.

דיא האָהען קירכענפֿירסטען אונד מאגנאטען זינד זייט דער קראָנונג ניכט אין זאָ גראָסער מענגע אים אָבערהויזע ערשיענען, וויא צו דען פֿערהאנדלונגען איבער דיא עהע צווישען יודען אונד כריסטען, דיא מאָנטאג אם 10. ד. בעגאָננען האבען. — זעלבסט דער פֿירסט-פּרימאס וואר צוגעגען, אונד האט אויך אלס ערסטער דאס וואָרט ערגריפֿפֿען, אום געגען דען געזעטצענטוואורף צו שפּרעכען. אויך קארדינאל האינאלד, בישאָף שלויך, ערצבישאָף שאמאשא, גראף געזאַ אפּפּאָני שפּראכען דאגעגען. אללע דיעזע אבער אין איינער ווירדיגען, — דען יודען וואָהלוואָללענדען שפּראכע. פֿאָן איהרעם שטאנדפּונקטע האבען זיא אויך רעכט: דיא קאטהאָלישע גייסטליכקייט האט ביז יעטצט איינע שטעללונג איינגענאָממען, דיא זאָ גראָס וואר, וויא פֿאַסט דיא מאכט דעס שטאאטעס. אונד איינע זאָלכע מאכט לעסט מאן זיך ניכט גערן אוים דער האנד נעהמען.

זיא פֿערטהיידיגען זיך אוים אללען קרעפֿטען, אונד וויכען נור שריטט פֿאַר שריטט. — ביז פֿאַר ניכט לאנגער צייט וואר דיא עהעגעזעטצגעבונג, דער אונטעררייכט דער יוגענד, דיא וואָהלטהעטיגקייט, יא זעלבסט דיא קראנקענפּפֿלעגע אונטער אויפֿזיכט דער גייסטליכקייט, אונד צום טהייל אין איהרע האנד געגעבען. — דיא נייערע געזעטצגעבונג דער שטאאטען נימט אבער דער גייסטליכקייט איינעס נאך דעם אנדערן אוים דער האנד. דער שטאאט האט עס אלס גרונדזאטץ אנערקאננט, דאס ער פֿיר אללע זיינע בירגער זאָרגען מיססע, אונד איינע קאָנפֿעססיאָן ניכט צוריקזעטצען דארף געגען דיא אנדערע. זאָ וואר עס צוערסט דער אונטעררייכט, דער איהרער אויפֿזיכט ענטצאָגען וואורדע, אונד נון פֿאָם שטאאטע בעאויפֿזיכטיגט ווירד; — עבען זאָ דיא ארמען- אונד קראנקענפּפֿלעגע, דיא פֿאָם שטאאטע אָדער פֿאָן דער געזעללשאַפֿט בעזאָרגט ווירד. יעטצט געהט עס אויך אן דיא עהע, אונד דאס טהוט וועה.

איים דער רעדע האינאלדס מיססען וויר פֿאָלגענדע בעמערקענסווערטהע שטעללע הערויסגרייפֿען: איך טום אים אינטערעססע י ע ד ע ר רעליגיאָן דיא איינבריגגונג דיעזער פֿאָרלאגע טיעף בעדויערן. דיא עהע צווישען יודען אונד כריסטען איזט שאָן אן אונד פֿיר זיך קיינער רעליגיאָנס-גענאָססענשאַפֿט ווילקאָממען, וועלכע איהרע צוועקע ריכטיג בעטראכטעט; ניכט דען כריסטען אונד אויך ניכט דען יודען, אונד אויך דען איינצעלנען גלייביגען ניכט. — ניכט דעם גלייביגען כריסטען אונד ניכט דעם גלייביגען יודען. אבלעהנענד אונד פֿעראורטהיילענד שפּרעכען זיך איבער דיא פֿאָרלאגע דיא לייטענדען פֿערזאָנליכקייטען ביידער קאָנפֿעססיאָנען אוים, וועלכע דיא וואהרען לעהרען אונד פּרינציפּיען קעננען, אן דענזעלבען געטרייליך פֿעסטהאלטען אונד זיא ריכטיג צום אויסדרוק ברינגען.

דיא לעהרע דער כריסטליכען קירכע אין דיעזער ריכטונג איזט אללגעמיין בעקאננט. וואס אבער דיא יידישע רעליגיאָן בעטריפֿפֿט, זאָ בין איך אים בעזיטצע דער אורטהיילע נייעסטען דאטומס אויסגעצייכנעטער תלמודגעלעהרטער אונד האבע אויף דיעזע מיינע בעהויפּטונג געבויט.

דיעזעלבען בעזאגען, דאס דיא עהע צווישען יודען אונד כריסטען צוואר ניכט דעם חרם פֿערפֿעללט, וויא דיא עהע צווישען יודען אונד היידען, וויל דאס יידישע געזעטץ דיא כריסטען, דא זיא דיא זיעבען געבאָטע דער נאָאַכיטען (שבעה מצוות בני נוח) בעפֿאָלגען אונד זאָנאך צו דען „גרי תושב" צעהלען, פֿאָן דען היידען אונטערשיידעט, — ניכטסדעסטאָוועניגער אבער דיא עהע איינער יידישען מיט איינער כריסטליכען פּערזאָן פֿיר פֿערבאָטען אונד פֿיר ניכט געאייגנעט עראכטעט ווירד, נאך רעליגיאָזעם צערעמאָניעל (כדת משה וישראל) געשלאָססען צו ווערדען.

פֿיר דיא פֿאָרלאגע שפּראך צוערסט קראָנהיטער באראָן ניקאָלויס וואי זעהר ווארם. פֿערנער באראָן ערווין ראָזנער. דער פּראָפֿעססאָר אן דער קלויזענבורגער אוניווערזיטעט איזט, אונד יוסטיצמיניסטער פּיילער.

אם 11. דעצעמבער שפּראך אלס ערסטער באראָן גאבריעל אנדרעאנסקי. ער איזט געגען דען געזעטצענטוואורף אונד זיינע גרינדע, דיא ער אנפֿיהרט, זינד דעראַרט, דאס זיא פֿערדיענען, אים „פּיגגעלמעלנשענג" אבגעדרוקט צו ווערדען. — ער פֿירכטעט נעמליך, דאס דיא קינדער, דיא אים איינער מישעהע הערפֿאָרגעהען ווירדען, קערפּערליך שוואך זיין ווערדען, וויא דיא יודען, דיא ניכט צום מיליטער טויגען, ער פֿירכטעט פֿערנער, דאס דיעזע קינדער דאס 10. געבאָט „דוא זאָללסט ניכט בעגעהרען דיינעם נעבסטען גוט" ניכט האלטען ווערדען, וויא דיא יודען, דיא איממער וויעדער צום גאָלדענען קאלב צוריקקעהרטען. איך וויל ניכט, דאס זיך אין אונזער עדעליכעס בלוט, מינדער עהרליכעס בלוט איינמישע. וויר מאכטען דען העררן באראָן פֿראגען, אב דיא אן פֿיעלען אָרטען דעם לאנדעס שטאַטטגעפֿונדענען פּלינדערונגען פֿאָן זאָ גראָסער עהרליכקייט צייגען? אָדער אב עס פֿאָן זאָ גראָסער עהרליכקייט איין בעווייז איזט, ווענן מאן אים קאסינאָ איינעם יונגען מאגנע פֿאָס לאנדע 200,000 פֿל' אים קארטענשפּיעל אבגיממט, וואָפֿיר יעדער בירגערליכע מענש אין שטראָפֿגעריכטליכער אונטערזוכונג קאמע? וויר זינד זעהר צופֿריעדען, דאסס דאס געזעטץ ניכט דורכגעהע, אבער דיעזע געלעגענהייט דאצו צו בענוטצען, אונס איינען היעב צו פֿערזעטצען אן איינעם אָרטע, וואָ וויר ניכט צוגעגען זינד, דאס איזט ניכט קאוואליערסמעסיג.

עס קאמען דאנן באראָן בעלא וואי פֿיר, גראָף שטעפֿאן קעגלעוויטש איך פֿיר דאס געזעטץ. ער זאגט, דאס מאן דיא יודען אָפֿט פֿאלש אנקלאגט, דאס מאן פֿיעלמעהר מאנכעס פֿאָן איהנען לערנען זאָללטע.

אויך גראָף יוליוס אנדראשי שפּראך אין דער לענגנסטען אונד בעדייטזאמסטען רעדע דעם הייטיגען טאגען פֿיר דיא פֿאָרלאגע.

צום שלוססע שפּראך נאך מיניסטערפּרעזידענט טיסא, אונד דאנן גינג מאן צור אבשטיממונג, וואָביי דער געזעטצענטוואורף מיט 6 שטיממען מאַיאָריטעט פֿערוואָרפֿען וואורדע. עס האטטען נעמליך 103 מיטגליעדער מיט יא אונד 109 מיט ניין געשטיממט.

איים דער רעדע קאָלאָמאן טיסאס מיססען וויר דיא פֿאָלגענדען שטעללען הערויסהעבען: דיא פֿורכט, דאס דיא כריסטליכע געזעללשאַפֿט איינע יידישע ווערדען ווירד, קאנן נור דעריעניגע האבען, וועלכער גלויבט, דאסס דאס יודענטהום איינע גראָסערע אנציעהונגסקראַפֿט בעזיטצט, וויא דאס כריסטענטהום. דאס יודענטהום האט דיעזע דען היידען געגעניבער אויסגעאיבט; יעטצט אבער האט דאס כריסטענטהום איינע גראָסערע אנציעהונגסקראַפֿט. ווענן דיעזעס געזעטץ ניכט דורכגעהט, זאָ ווירד דאס אבלינאטאָרישע ציווילעהע-געזעטץ איבער קורץ אָדער לאנג זאָ דרינגענד נאָטהיג ווערדען, דאס עס דיעיעניגען, דיא עס ניכט וואָללען, צערטרעטען ווירד. עס ווירד פֿריהער קאָממען, אלס עס פֿיר אונזערע פֿערהעלטניססע נאָטהווענדיג ערשיינט. ווענן דיא פֿאָרלאגע בעגראבען ווערדען זאָללטע, זאָ ווירד זיא אוים איהרעם גראבע אין שטערקערער געשטאלט אויפֿשטעהען, אונד דיעיעניגען פֿערוואונדען, דיא זיא בעגראבען וואָללטען.

טיסא ווארטעטע דיא אבשטיממונג ניכט אב אונד ענטפֿערנטע זיך אוים דעם אָבערהויזע, וואהרשיינליך האט ער אים פֿאָראוים איינגעזעהען, דאסס דאס געזעטץ דורכפֿאללען ווירד. עס איזט דיעזעס דיא ערסטע ניעדערלאגע, דיא דער מיניסטערפּרעזידענט זייט 9 יאהרען ערליידעט. אבער ער געהט אוים דיעזער פֿערלאָרענען שלאכט שטערקער הערוים אלס ער יע וואר. אָהנע צווייפֿעל ווירד דאס אבגעאָרדנעטענהויז דאס ציווילעהעגעזעטץ נאָך איינמאל מיט גראָסער מאַיאָריטעט אננעהמען אונד נאָך איינמאל פֿאַר דאס אָבערהויז ברינגען. דאנן ווירד עס קוים וויעדער איינע מאַיאָריטעט פֿאָן זעכס שטיממען האבען. דיא יונגען מאגנאטען, דיא מייסטענס צום ערסטען מאלע אים אָבערהויזע ערשיענען זינד, האבען זיך אם ענדע דער זיטצונג זאָ לערמענד בענאָממען, וויא דיעס געוואָהנליך אין איינער קאָמאָדיע אָדער אין איינעם ווירטהסהויזע פֿאָרצוקאָממען פֿפֿלעגט.

שאָן זייט לענגערער צייט ליעגט איין געזעטצענטוואורף צור אבענדערונג דעס אָבערהויזעס בערייט, יעטצט ווירד ער וואהרשיינליך באלד דעם אבגעאָרדנעטענהויזע פֿאָרגעלעגט ווערדען, אונד עס ווירד דארין פֿאָרגעזאָרגט ווערדען, דאס דער קאטהאָלישען גייסטליכקייט דיא מאכט בענאָממען ווערדע, א י ב ע ר ד ע ן ש ט א א ט זיך צו שטעללען.

דיא סיגעטוואָרער קראוואללע.

אין קאפּאָשוואר קאם אם 10. ד. מ. דער סיגעטוואָרער אויפֿריהר צור פֿערהאנדלונג. אנגעקלאגט זינד אלס אנשטיפֿטער אונד רעדעלספֿיהרער פֿינף פּערזאָנען, אונד וועגען דעם פֿערברעכענס דעס אויפֿריהרס 12 פּערזאָנען. דער הויפּטאנגעקלאגטע איזט דער בארביער אלבערט קאלמאנטשי, דער איין גראָסער אנטי-סעמיטע אונד העטצער איזט, אונד אין דעססען ראזירשטובע דען גאנצען זאָממער הינדורך אנטי-סעמיטישע צוזאממענקינפֿטע פֿאָן האנדווערקערגעהילפֿען שטאַטטגעפֿונדען האטטען. אם 2. דעצעמבער ערשיענען דיעזע געזעללען אין דער נאכט אויף איין פֿעראַבערעדעטעס צייכען פּלאָטצליך אין דען גאססען, היעלטען אויפֿריהרערישע רעדען, בעוואָפֿפֿנעטען זיך מיט שטאָקען, שטאנגען אונד אייזענגאבעלן אונד באמבארדירטען דיא געוועלבער דער יידישען קויפֿלייטע. דער טומולט דויערטע פֿאָן 9 אוהר אבענדס ביז נאך מיטטערנאכט, וואָביי צאהלרייכע לעדען אויפֿגעבראָכען אונד אויסגעריבט וואורדען. דער פּאָבעל דורכשטרייפֿטע דיא גאססען, שריע: „שלאגט דיא יודען!" צערטריממערטע פֿיעלע פֿענסטערשייבען, וואָביי אימטערפֿאַרט שטורם געלייטעט וואורדע. דער שאדען בעטרוג מעהר אלס 1000 פֿל. דיא אונטערזוכונג האט ערגעבען, דאס נעבסט דעם בארביער זיינע קאמעראדען ליסקאָוואנעץ, ראָץ, סאבאָ אונד דאָמאָטאָר דען פּאָבעל אנגעשפּראָכען האבען, מיטצוהאלטען. אלס דיא זיבערהייטסוואכ-

קיימטירען, אונד דען וואהלטהעטערן איין הערצליכעם יישר כח! צורופען. — דיא נאכריכט איזט אונס פאן דעם שו"ב ר' דוד גראד צוגעקאממען אונד בעשטעטיגט פאן דעם פארשטעהער, העררן פראניץ אונגאר, דעם קאנטראלאר העררן אדאלף לייטנער אונד העררן דאניעל קליין.

פערלאזונג

דער פירסט ווינדישגרעץ-לאזע.

ביא דער אם 1. דעצעמבער 1883 פארגענאממענען פערלאזונג פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 20000 פל' קמ. אויף נ' 2497, דער צווייטע טרעפפער מיט 2000 פל' קמ. אויף נר 48750. יע 1000 פל' קמ. געווינגען נ' 14913, נ' 54669. יע 500 פל' נ' 47983, נ' 51989. יע 100 פל' נ' 5676, נר 44247, 50208, 50390, 67859, 69312, 69634, 85945, 95890. יע 50 פל' נ' 18039, 18714, 22296, 41053, 52934, 54192, 64157, 77750, 79727, 79836, 98851. יע 45 פל' נ' 5247, 5750, 43458, 44672, 50344, 52255, 56740, 90483, 91253, 94991, 96164, 97361, דיא אויסצאהלונג בעגינגט פאם 1-טען יוני 1884 אב. — דיא נעכסטע ציעהונג פינדעט אם 1. דעצעמבער 1884 שטאטט.

אנצייגע.

דא דער העררר רעדאקטער אין דען ז' ימי אבלות איזט, ווייל ער זיינע מוטטער תנוה בעדן פערלארען האט, זא האט דער געפערטיגטע איינגעסטוויילען דיא רעדאקציאן דעם בלאטטעס איבערנאממען; דעסהאלב קאננען עטוואיגע בריעפע ניכט זאגלייך בעאנטווארטעט ווערדען.

היק משה פייבל פריינד.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאן ווייצען וואורדען צירקא 100.000 מעטרצ' פערקויפט צום פרייזע פאן 9.45—10.10 גול'.

קארן 7,70—8.05 גולדען.

גערסטע פוטטערוואארע 6,90—7.40 גול. מאלצוואארע 8.75—10.00 גול.

האפער 6'90—7.10 גול.

קוקורוץ 6.00—6.70 גולד.

רעפס קאהל 15.50—16.25 גולד.

לייגזאמען, 12.00 גולדען.

קלעעזאמען, אונגארישער לוצערנע —.— גולדען.

ראטהקלעע ——— גול.

האנפזאמען —.— גול.

רעפסקוכען 6.50 גול.

ריבאל דאמפעלט ראפפינירט —.45 גול' פער 100 קילאגראמם.

קנאפפערן אונגארישע פרימא 17,00—17,50 גולדען.

צוועטשקען. נאסע פלייטען 21.90 פל. סערבישע 16.30 פל' אב בודאפעסט.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) סלאוואנישער 24.50 גולדען.

ווייגשטיין 54—68 גול. יע נאך קוואליטעט.

מאהן, גרויער —.27 גול. בלויער גול. 29.00—31

ערד-עפפעל פער 100 קילאגראמם 2,40—2.50 גולדען.

הילזענפריכטע: גראסע ווייסע באהנען 9.50—10.50 פל. בריינע באהנען 10.00 ביז 11.00 פל. צווערגל 11.00—12.00 פל. געשאקטע 8.50—9.00 פל. ערבזען 9.00—11.00 פל, געשעלטע 15.50. לינזען 14.00—18.00 פל' יע נאך קוואליטעט. הירזע 7.30 פל. הירזעברײן 12.00 13.00 פל. (אללעס פער 100 קילאגר.)

קימעל 27—29 גול.

אנבוי-וויקען 8.00 גול.

וואכס ראגנייער 137 גולד.

האניג געלישערטער 40—41 גול.

מעהל-פרייזע פער באללען צו 100 קילאגראמם אב בודאפעסט, נומ':

0	1	2	3	4	5	6	7	8	8½
19 00	18.40	17.80	17.20	16.20	15.40	14.50	13.60	12 60	11.40

גולדען.

קלייע פיינע 4,50 גול. גראבע 4.70 גול.

שפיריטוס. ראהוואארע אין ראפינעריע 30.75—31.00 ען גראס 31.25 פל, אין קאנזום 31.75—32.00 פל. פרעסהעפען-שפיריטוס 34.50—34.75, ראפינאר 34.25—35.00 פל פער 10000 ליטער-פערצענט, אהנע פאס, ערסטע קאסטען.

פעטראלעאום אמעריקאנישעס אונפערצאללט 26.25 גול. פער 100 קילא.

אונשליט (חלב) 51,50—52,00 גול.

שפעצערייוואארען. צוקער ראפינאד 45.44 פל. מעליס 43.50 פל. פילע 41.50 פל. ווירפעל-צוקער 46.50 גול.

קאלב-פעללע. בריינע 9—12-ק' 425—445 גול. געגערבטע 6—9-ק' 365—375 גול. פער 100 קילא.

שאף-פעללע. אין פארינער וואכע וואורדען 35000 שטיק פערשידענע גאטטונגען פערקויפט. אונד צוואר דייטשוואללינע 2 40—3.30 גול' פער פאאר. באטשקער אונד באנאטער 2.60—3.20 ג' — טירקישע אונד מאצעדאנישע 46—47 גול. — באסנישע אונד קראאטישע 48.— ג. סערבישע 135—140 גולדען. פער 56 קילא. — (אללעס מיט 2 פערצענט ראבאט.)

לעדער-געשעפט. געפאקטעס פאונדלעדער פאן 24—28 קילי 166—168 גול. איינמאל פערוועצטע סערצען פאן 10—15 קילא 166—172 גול. צווייטאל פערוועצטע סערצען 16—18 קילא 162—165 גולד. דריימאל פערוועצטע סערצען 20—22 קילא 166—168 גולדען. — אבערלעדער: קוה-הייטע געגערבטע 5—6 קילא 225—235 גול. גנצאגגענע 6—7 קילי 215—225 גול.

לאממ-פעללע. דייטשוואללינע 55—60 גול באטשקער אונד באנאטער לייכטע 35—40 גולד. (אללעס פער 102 שטיק.)

נאיס-פעללע 64—66 פל.

קיטצ-פעללע. שווערע צו 145 גול, לייכטע צו 65 גול. פער 100 שטיק.

הייטע, ווי נאטירען פער 100 ק' אונגארישע קוה הייטע 105—108 גול. אכסענהייטע טראקענע 110—112 גול ראסהייטע 9.50—13.50 גול' פער פאאר. קאלב-פעללראהע קאססע 215—220 גול. פער 100 קילא.

לאטטא-ציעהונג פאם 5 דעצעמבער.

ברינן	62	80	52	51	58

פאם 7. דעצעמבער.

בודאפעסט	45	14	71	15	75
לינץ	15	31	72	5	39
טריעסט	90	85	28	21	29

פיר דען פעראנטוואָרטליכען רעדאקטער:
משה פייבל פריינד.

דיא נייעסטע ערפינדונג

איזט דאס נאך פראפעססאר באגאנד איס אמעריקא נייפערבעססערטע **עלאסטישע ברוכבאנד** פאן פאללים-צער, וועלכעס פיר העררען אלס אויך פיר דאמען אונד קינדער; וועלכעס איזט אהנע פעדערן איס יינעם גומי קינסטליך קאנסטרואירט אונד דאס דען צוועק, דאס עס וועלבסט דיא פעראלטעטסטען בריכע אין קירצעסטער צייט אין דיא גלייכע לאגע בריגגט.

פרייזע: איינפאכע פאן 6—7 גולדען, דאפפעלטע פאן 10—15 גולדען. פיר קינדער איס דיא האלבטע ביל-ליגער.

גראסעס לאגער אין מוטטער-שפריצען, לופט-פאלסטערן, בעטט-איינלאגען, גומי-שפריטצען אונד אללער גומי-וואארען-ארטיקעל. — ביא ברוכבענדערן בישטע אנצוגעבען אב רעכטס, לינקס אדער דאפפעלט, זא אויך דיא לייבווייטע.

MORITZ POLITZER, k. k. Bandagist.
Budapest, Franz-Deákgasse.

בודאפעסטער בערזענקורזע פאם 7 דעצעמב.

לאזע.

	פל	קר
1854ער 4 פערצענטיגע שטאאטסלאזע	121	00
1860ער " גאנצע לאזע	134	00
1860ער " האלבע	140	00
1864ער שטאאטסלאזע צו 100 גולדען	170	00
1864ער " צו 50 "	167	50
קרעדיטלאזע	172	50
דאנוי-דאמפשיפפאהרטס-לאזע	110	—
אונגאר. פרעמיען-לאזע צו 100 גולדען	114	00
" האלבע צו 50 גולדען	114	75
טהייססראל-לאזע	110	25
וויענער קאממונאללאזע	124	60
פעסטער לאזע צו 100 גולדען	126	50
קאסא רענטענשיינע	41	—
טירקענלאזע	21	00
אינסברוקער לאזע	21	00
סלארי לאזע צו 40 גולדע	37	75
קעגלעוויטש לאזע " 10 "	17	50
קראקויער לאזע " 20 "	19	00
אפנער לאזע " 40 "	38	—
פאלפפי לאזע " 40 "	35	50
רודאלפסלאזע " 10 "	19	00
סאלם לאזע " 40 "	52	50
וואלצבורגער לאזע " 20 "	23	00
סט. גענאיס לאזע " 40 "	48	80
סטאניסלויער לאזע " 20 "	24	00
וואלדשטיין לאזע " 20 "	27	25
ווינדישגרעטץ " 20 "	37	00
לאיבאכער לאזע " 20 "	23	00

ווערטה-פאפיערע.

	פל	קר
אונגארישע גאלדרענטע	87	60
אונגארישע פאפיער-רענטע	85	25
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	100	25
טעמעשוואר-באנאטער	99	50
זיעבענבירגישע	100	00
גאליציש	100	—
בוקאווינער	99	25
אונגארישעס אייזענבאהן-אנלעהען	139	00
וויינצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	97	20
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פערצענט	102	50
דעטטא דער אונג. היפאטה.-באנק צו 5½%	98	00
דעטטא אללגעמ. באדענקרעדיט צו 5½%	101	00
דעטטא צו 5 פערצענט	101	00
דער אונגאריש-גאליצישען	94	50
דער נארדאסטבאהן	91	00
אסטערייכישע קרעדיט-אקציען	282	00
אונגארישע קרעדיט-אקציען	280	00
סערבישע 3% אנלעהען	30	00

געלד-קורזע.

	פל	קר
זילבער-אגיא	100	—
דוקאטען	5	70
אסטערייכיש-אונגארישעס 8-גולדען-גאלדשטיק (20 פראנקס)	9	60
נאפאלעאנדאר	9	85
דייטשע רייכסבאנקנאטען	59	20
20מארק-שטיקע	11	82
רוסישע פאפיררובעל	1	17

פרוכטפרייזע דער קארנהאללע פאם 7 דעצעמב.

פריכטע	קילאגראמם	פער 100 קילאגראמם
קארן	70	7.95— 7.60
גערסטע מאלץ	62	10.00— 7.80
גערסטע פוטטער	62	7.50 —7.00
האפער	40	7 10—6 70
קוקורוץ באנאטער	75	6.50—6.25
אנדערער	78	6.25—6.15
הירזע ראהער	—	7.10 6.80

טערמינע	פער פריהיאהר
ווייצען	— —
"	10.17
"	—.—
קוקורוץ	6.60
גערסטע	0.—
האפער	7.28
"	0.—
רעפס	14.50

הילזענפריכטע	פאן	ביז
פיזאלען	9.50	11.50
צווערגבאהנען	12.00	12.50
לינזען	10.00	14.—
ערבזען	09.50	11.00
הירזעברײן זאמט זאק	12.00	11.50
מאהן, גרויער 27 פל., בלויער	29.—	30.—
האנפזאמען	12.00	12 25

ראה-שפיריטוס 31,50 גול.
שפיריטוס, פרעסהעפענו. 34,00 גול.

	קילאגראמם	פער 100 קילאגראמם
[illegible]	75	—.——.—
	76	—.——.—
	77	9.3 — 9.25
	78	9.30— 9.35
	79	9.40— 9.45
	80	9.50— 9.55
	81	9.65— 9.60
[illegible]	75	—.——.—
	76	—.——.—
	77	9.55 — 9 50
	78	9.65 — 9.60
	79	09.80— 9.70
	80	09.90—09.85
	81	10.00—09.95
[illegible]	75	—.——.—
	76	—.——.—
	77	9.60— 9 65
	78	09.75 — 9.70
	79	09.80—09 85
	80	09.90—09 95
	81	10.10—10.00
[illegible]	76	—.——.—
	77	9 50—09.55
	78	09.60—09.65
	79	09.80—09.70
	80	09.90—09.85
	81	10.00—09.95

Herausgeber und verantwortl. Redacteur: Carl Lederer

Druck von Markus Neuer Budapest, Franz-Josefs-Platz 5.

פֿאַרשטעללען. ביים עמפּפֿאַנגע דער פֿאָרשטענדע דער אָרטהאָדאָקסען איזראעליטישען קולטוסגעמיינדע אנ־אמט בעאנטוואָרטעטע באנוס גראף קהוענהעדערווארי די אנשפּראַכע דעם פֿאָרשטאנדעס וויענער ביילייפֿיג פֿאָלגענדערמאאסען: „איך דאנקע איהנען פֿיר די מיר אויסגעדריקטען געפֿיהלע דער געזעטצליכקייט אונד טרייע. איך האבע אויך אין מיינעם ביזהעריגען ווירקונגסקרייזע געלעגענהייט געהאבט, מיך פֿאָן דיעזער ביי דען איזראעליטען צו איבערצייגען, אונד איך האָפֿע, דאס איהרע גלייבענסגענאָססען, זאָ וויא ביזהער, אויך פֿערנערהין זיך אלס גוטע פּאַטריאָטען אונד שטאאטסבירגער בעוועהרען ווערדען. איך פֿערזיכערע זיא — אונד דאס וואָללען זיא איהרען גלייבענסגענאָססען מיטטהיילען — דאס איך איהרע רעליגיאָן געזעטצליך שיטצען ווערדע.“

• (וויא עס אין דען לענדערן אויסזיעהט.) אין וויטצלינג האט דאריבער פֿאָלגענדעס געדיכטכען געמאכט: „אין דייטשלאנד בעקאָממען די העררע נייע געוועהרע; — אין אָסטערייך בעקאָממען נייע געוועהרע די העררע; — אין ענגלאנד בעקאָממט איין נייעס געוועהר דאס העער; אין פֿראנקרייך בעקאָממט דאס העער איין נייעס געוועהר; — אין רוסלאנד שאַפֿפֿט מאן נייע געוועהרע בלאָס. — זאָ ווירד קיינער די דעפֿיציטע לאָס.

• (אמעריקא אונד רוסלאנד.) די רוססישע רעגיערונג האט זעהר שטרענגע פֿעראָרדנונגען ערלאסען געגען אויסלענדישע יודען, די זיך אין רוסלאנד אויפֿהאלטען. די איראָפּעאישען שטאאטען האבען זיך געגען דיעזע מאאסרעגעלן זעהר גלייכגילטיג פֿערהאלטען אונד דיעזע אָהרפֿייגע רוסלאנדס איינגעשטעקט, אָהנע זיך צו שעמען, דאס מאן איהרע בירגער אין רוסלאנד זאָ שלעכט בעהאנדעלט, וועהרענד רוססישע בירגער אין פֿרעמדען לענדערן אללע אכטונג געניעסען. דער פּרעזידענט דער פֿעראייניגטען שטאאטען נאָרדאמעריקאס אבער האט גאנץ אנדערע געדאנקען איבער פֿרייהייט, פֿאָלקעררעכט אונד מענשענרעכט. איהם זינד אללע בירגער גלייך, אָב זיא וויסע, שווארצע אָדער פֿערבינגע אינדיאנער זינד; ער מאכט ניכט וויא די איראָפּעאישען רעגיערונגען איינען אונטערשיעד צווישען כריסטען אונד יודען. פֿאַר דעם פּארלאמענטע האט ער די ערקלערונג אבגעגעבען, ער ווערדע ניכט דולדען, דאס אין רוסלאנד, געגען וועלכען אמעריקאנישען בירגער אימ־מער איינע בעשרענקונג זיינער פּערזאָנליכען פֿרייהייט אָדער זיינער בעשעפֿטיגונג בעגאנגען ווערדע. זאָ שפּריכט דער פּרעזידענט דעס פֿרייען אמעריקא, דעם די געוויססענספֿרייהייט קיין לעערעס וואָרט איזט! איהר גראָסען איראָפּאס! נעהמט אייך איין מוסטער דאראן.

• (איין אטטענטאט.) אין פֿערעדיהאזא בייא ניי־אראד וואורדע פֿאַר איינינגען טאגען דורכם פֿענסטער דעם דאָרטיגען ווירטהעס געאָרג קליין געשאָססען. דער ווירטה איזט אויף פֿינף זייטען פֿערוואונדעט וואָרדען, אונד דער רעגאליענפֿעכטער אבראהאם וויים אויף 6 זייטען. דער שטייער־עקסעקוטאָר בערנאָלאק איזט אלס פֿערדעכטיג איינגעצאָגען, אונד פֿאָן דער שאנדארמעריע דעם בעצירקסגעריכטע אין ניי־אראד איבערגעבען וואָרדען.

• (ראכע אן דען מיניסטער־פּרעזידענטען.) היער בעשטעהט אין אדעליגעס קאסינאָ, אין וועלכעס מאן צור אונטערהאלטונג אויך קארטען צו שפּיעלען פּפֿלעגט, אונד צוואר וויא עס פֿיר זאָ האָהע העררען זיך שיקט, אום האָהעס געלד. לודוויג גאלי איזט איין יונגער מאנן, דער איינען גראָסען פֿעהלער אן זיך האטטע: נעמליך דאס ער פֿיעל פֿערמאָגען ערערבט האטטע אונד דאבייא וועניג לעבענסקליגהייט בעזאס, דא ער ניכט איינמאל קארטען שפּיעלען קאָננטע אונד דעננאָך שפּיעלטע וואָבייא ער נאטירליך זיין געלד פֿערלאָר. ער פֿערלאָר אללעס וואס ער צו פֿערליערען האטטע, אונד שפּיעלטע דאנן אויף „פּומפּ“. ווענן איין בירגערליכער מיט יעמאנדען שפּיעלט, דער דאס שפּיעל ניכט פֿערשטעהט אונד איהם דאבייא דאס געלד אבנימט, זאָ הייסט מאן איהן „קאָזאק“, אונד שפּיעלשולדען בראַיכט מאן אין בירגערליכען קרייזען ניכט צו צאהלען, אונד בלייבט דאבייא איין עהרליכער מענש. אים קאסינאָ איזט דאס גאנץ אנדערס; דענן ווענן מאן דעם קייפֿמאנגע, דעם שניידער אונד שוהמאכער אויך ניכט צאהלען צו מיססען גלויבט, זאָ מוס מאן דאך איינע שפּיעלשולד בינגען 24 שטונדען צאהלען, זאָנסט פֿערליערט מאן זיינע קאוואליערסעהרע. — דא גאלי עטוואס שפּיעלשולדען געמאכט האטטע אונד דיעזע ניכט גלייך צאהלען קאָננטע, וויל ער זיינע גיטער ניכט איבער נאכט פֿערקויפֿען קאָננטע, זאָ וואָללטען איינינע מיטגליעדער דעם קאסינאָס, דארונטער זיעבען דיא איהם דאס געלד אבגעצאפּפֿט האטטען, איהן אוים דעם קאסינאָ היגויסשאַפֿפֿען, וויא מאן איינע ציטראָנע וועגווירפֿט, נאכדעם מאן זיא גוט אויסגעפּרעסט האט. דאדורך קאם עס צום דועלל, וואָבייא גאלי פֿאָם בעסטען פּיסטאָלענשיטצען דעס קאסינאָס איינע שווערע וואונדע אין דער שולטער ערהיעלט. טיסא קאלמאן נאהם זיך זיינער אן, דאס ער ניכט נעבסט זיינעם געלדע אויך די עהרע פֿערלאָר, אונד אלס עהרלאָזער ארמער טייפֿעל היגויסגעוואָרפֿען וואורדע. דאס וואר אבער דען יונגען העררען דעס קאסינאָס ניכט רעכט, אונד זיא בעשלאָססען, אן טיסא קאלמאן ראכע צו נעהמען. דעסהאלב זינד זיא אללע צו דער אָבערהויז־זיטצונג ערשיענען אונד האבען געגען די רעגיערונגס־פֿאָרלאגע געשטיממט. זאָ קאנן אין אונגארן דאס קארטענשפּיעל איין געזעטץ צום פֿאללע ברינגען!

• (אונרוהען אין זאלא אונד שאָמאָדי.) טראָטצדעם די אונטערזוכונג איבער די אונרוהען אין דען ביידען אָביגען קאָמיטאטען שאָן אבגעשלאָססען איזט, קאָממען פֿאַסט טעגליך בעריכטע איבער איינצעלנע קראוואללע אן דען בודאַפּעסטער געריכטסהאָף. עס איבערנימט דיעזעלבען דער אונטערזוכונגס־ריכטער קאָשוטיאני.

• (דעפּוטירטענ־וואהל.) אין ווארטבורג אָדער כעמפּין פֿינדעט הייטע די וואהל שטאטט, פֿיר דען גראפֿען אויגוסט זיטשי, דער צום גאָווערנער פֿאָן פֿיומע ערנאננט וואורדע. קאנדידאט איזט דער ליבעראלע אנדראשי אונד דער אנטיסעמיט ראטה, דער אויך געוועהלט איזט.

• (דער פּראָצעס אָדאָנעלל.) אין אירלאנד איזט פֿאַר ביילייפֿיג צוויא יאהרען דער וויצעקאָניג אונד דער שטאאטס־סעקרעטער ערמאָרדעט וואָרדען, אונד צוואר פֿאָן דעם געהיימען בונדע „די אונבעזיעגליכען.“ — איינער אוים דיעזעם בונדע, איין געוויססער קארי, האט אבער די מאָרדער פֿערראטהען, אונד איזט געגען זיא אלס צייגע אויפֿגעטרעטען, וואָדורך זיא אויף די אנקלאגעבאנק אונד אן דען גאלגען קאמען. דער געהיימבונד האט נון איין מאָרדסאורטהייל געגען קארי געפֿעללט, וויל ער זיא פֿערראטהען האט; איין מיטגליעד דעם בונדעס פּאטריק אָדאָנעלל וואורדע בעאויפֿטראגט, דאס אורטהייל צו פֿאָללשטרעקען. קאריע האטטע פֿאָן דער רעגיערונג

די יונגען ראָמער שמידעטען פֿערשיעדענע פּלענע. דאָך מוסטען זיא זיך איממער באלד פֿאָן דער אונויספֿיהרבאַרקייט דערזעלבען איבערצייגען.

איינעס מאָרגענס גינג לוציוס ליצינוס דורך די גאססען פֿאָן נעאפּעל, אלס איין אלטעס וויב איהן אנהיעלט.

„העררי“, שפּראך זיא, „פֿערצייהע איינער אלטען פֿרויא, דאס זיא עס וואגט, דיך אויף דער שטראססע אנצורעדען. ביזט דוא ניכט איין ראָמער אוים דעם געשלעכטע דער לוציניער?“

„געוויס“, אנטוואָרטעטע דער נעפּראַנגטע. „מיין נאמע איזט לוציוס ליצינוס, מיין פֿאַטער היעס מאַריקוס.“

„זאָ פֿיהרסט דוא דיעזעלבען נאמען, וויא מיין אונפֿערגעסליכער וואָהלטהעטער“, זאגטע די אלטע ערפֿרייט. „איך וואר איינע שקלאַפֿין דיינעס גראָספֿאַטערס, דער מיר די פֿרייהייט שענקטע, אלס אריוס אוים נעאפּעל אום מיך ווארב. שענקע מיר די גנאדע, העררי, מיך אין מיינעם הייזכען צו בעזוכען. מיין מאנן איזט טאָט, די קינדער זינד איהם אינס גראב געפֿאָלגט; איך בין איינע איינזאמע אלטע וויטווע. ווענן מיך ניכט די ליעבליכע מרים, די טאָכטער דעס פֿעסטונגסקאָממאנדאנטען יצחק מאנכמאל בעזוכטע, איך ווערע גאנץ פֿערלאססען. אָ, דאס איזט איין העררליכעס געשאָפּף! שאדע, דאס זיא איינע יידין איזט אונד דער עוויגען פֿערדאממניס אנהיימפֿאללען מוס! וויא גערנע מאָכטע איך איהרע זעעלע דעם הימטעל רעטטען!“

לוציוס ליצינוס האָרטע מיט געשפּאננטער אויפֿמערקזאמקייט צו.

„איך וויל דיינען וואונש ערפֿיללען“, זאגטע ער. „געהע דוא נור פֿאָראן, איך פֿאָלגע דיר שאָן אין דיין הייזכען.“

„דוא מאכסט מיך גליקליך, העררי“, זאגטע די אלטע, אונד גינג איינעם ענגען געסכען צו. דער ראָמער פֿאָלגטע איהר. באלד טראטען זיא אין איין אלטעס האלבפֿערפֿאלליגעס הויז.

„געלאָבט זייען אללע הייליגען“, זאגטע די אלטע, נאכדעם זיא איהרען גאסט אין דאס געמאך געפֿיהרט האטטע, „דאס עס מיר פֿערגאָננט איזט, דען ענקעל מיינעס גיטיגען העררן צו זעהען, עהע איך שטערבע. איך הייסע וועטורוא, העררי, אונד בין אין דעם הויזע דער לוציניער געבאָרען. מאן זיעהט עס מיר ניכט מעהר אן, דאס איך איינסט איין שאָנעס מעדכען געוועזען. די פֿיעלען טהרענען, די איך געווינט, האבען מיינע אויגען געטריבט, העררי, קוממער אונד אלטער האבען מיינע געשטאלט געביינט. אבער אלס איך נאָך יונג אונד שאָן וואר, קאם איינסט דער פֿישער אריוס אוים נעאפּעל נאָך ראָם. אין דער קירכע דעס הייליגען סעבאסטיאן לערנטען וויר אונס קעננען. ער פֿאנד געפֿאללען אן מיר, אונד דיין גראָספֿאַטער, דער יעטצט שאָן לאנגע אין די געמיינשאפֿט דער הייליגען אויפֿגענאָממען איזט, שענקטע מיר די פֿרייהייט, זאָ דאס איך דען ערוועהלטען מיינעס הערצענס הייראטען אונד איהם נאך נעאפּעל פֿאָלגען קאָננטע. אבער דער אַרמע אריוס פֿעראונגליקטע אויף דעם מעערע, אלס איך איהם געראדע דאס זיעבענטע קינד געבאָרען האטטע. אללע קינדער וואָרען באלד נאָך איהרער געבורט געשטאָרבען, אונד אויך דאס יינגסטע וואורדע נור וועניגע מאָנאטע אלט. איך וואר ארם אונד פֿערלאַססען. נור דיעזעס הייזכען וואר מיין אייגענטהום. דא שיקטע יצחק אום מיך, דער קאָממאנדאנט דער פֿעסטונגסווערקע דיעזער שטאדט. ער וואר איין וויטווער געוועזען אונד האטטע זיך מיט איינעם יונגען ווייבע פֿערמעהלט אונד דיעזעס וויב וואר געשטאָרבען, נאכדעם עס איין מעדכען געבאָרען האטטע. יצחק ליעס מיך ביטטען, זיינעם קינדע איינע נעהרמוטטער צו ווערדען. וואָהל קרענקטע עס מיך טיעף, דאס איך איינעם יודענקינדע די מילך מיינער בריסטע רייכען זאָללטע. אללין די נאָטה וואר גראָס, אונד זאָ צאָג איך דאנן אין דאס הויז אן דער שטאדטמויער. אונד איך האטטע עס ניכט צו בערייען. דער יודע וואר שטעטס פֿריינדליך אונד גיטיג געגען מיך, אונד אָהנע זיינע אונטערשטיטצונג וועריע איך לענגסט הונגערס געשטאָרבען. אויך מיינע זיסע מרים פֿערעהרט מיך וויא איינע מוטטער. נור איינס מאכט מיר קוממער: איהר הערץ איזט פֿערשלאָססען געגען די היילסוואהרהייטען דער קירכע. עס טהוט מיר אין דער זעעלע וועה, דאס דיעזעס זיסע שאָנע געשאָפּף אויף עוויג פֿערדאממט זיין זאָלל. קעננסט דוא זיא, העררי? זיא איזט דאס שאָנסטע מעדכען דער גאנצען וועלט. די רייכען נעננען זיא פּארטהענאָפּע, נאָך יענער שאָנען, היידנישען יונגפֿרויא, פֿאָן דער מאן ערצעהלט, דאס זיא דיעזע שטאדט ערבויט האבען זאָלל.“

מיט גראָסער אויפֿמערקזאמקייט האטטע לוציוס דער אלטען צוגעהאָרט.

„אונד בעזוכט זיא דיך מאנכמאל?“ פֿראגטע ער אלס די אלטע שוויעג.

„אָ, זיא איזט איין ענגעל, אונד זיא, די רייכע, פֿאָרנעהמע יונגפֿרויא פֿערשמעהט עס ניכט, מיך אין מיינעם ארמזעליגען הייזכען צו בעזוכען. אלס איך פֿאַר איינינען מאָנאטען קראנק וואר, קאם זיא טעגליך היערהער, אום מיך צו פּפֿלעגען, אום מיר ערפֿרישונגען צו ברינגען אונד קיהלענדע אומשלעגע אום מיין אים פֿיעבער ערגליהטעס הויפּט צו לעגען. זיא איזט וויא איין ענגעל דעס העררען, איין ענגעל דער ליעבע אונד דער באַרמהערציגקייט. אונד דיעזע שאָנע ליעבליכע יונגפֿרויא ווירד פֿערדאממט ווערדען אויף עוויג! איך פֿלעהטע זיא אן, כריסטין צו ווערדען, אבער זיא וואָללטע עס ניכט.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

ליטע אויף דעם פלאטצע ערש׳ענען ווארען אונד פאן דען טומולטואנטען אנגעגריפפען וואורדען, מוט, טען זיא פאן איהרען וואפפען געברויך מאכען; דאביי וואורדע דאמאטאר אנגעשאססען, יאהאנן פאביאן טאדטגעשאססען אונד ליסקאוואנעץ אם פוס פערוואונדעט.

דער היפטמאננקלאגטע קאלמאנטשי זאגט אויס, דאס ניכט ער דער העטצער אונד אנשטיפטער וואר, דאס ער פיעלמעהר דיא יודען רעטטען וואללטע, אונד דארום צום ראבבינער געגאנגען אונד אידם איס בייזיין פאן 13 יודען געזאגט האבע, דאס זיא אין געפאהר ווערען. דער ראבבינער זייא מיט אידם אונטער דיא פאלקסמענגע געגאנגען, אום זיא צו בערוהיגען. דיעזע אבער שריע: „דער קאלמאנטשי איזט פאן דען יודען געקויפט.“

דער אנגעקלאגטע פרוקער וויל זייט דעם אבענד, וואו דער טומולט שטאטטגעפונדען האט, דאס געדעכטניס פערלארען האבען, וויל ער איינען היעב אם קאפפע בעקאממען האט. ער וואורדע ערצטליך אונטערזוכט אונד זיין געדעכטניס אלס פאללקאממען געזונד בעפונדען.

פאן דען צייגען קאננען פיעלע ניכט קאממען וועגען דעם שלעכטען וועגעס. קאלמאנטשי איזט אים ווידערשפרוך מיט זיך זעלבסט אונד מיט דען צייגען, דיא פיר איהן ענטלאסטענד אויסזאגען. ער זעלבסט האט אנגעגעבען, פאר מיטטעגאכט ניכט צו הויזע געוועזען צו זיין, וועהרענד 5 צייגען אויסזאגען, דאס ער אום 10 אוהר שאן צו הויזע וואר.

דאס צייגענפערהאר וואורדע היינטע מארגענס 9 אוהר פארטגעזעטצט. אוהרמאכער אנטאן באלוואני וואר אויף דעם שויפלאטץ דער פלינדערונגען, ערמאהנטע דאס פאלק, זיך ניכט אינס אונגליק צו שטירצען, ווארויף איין אונבעקאננטער דיא שטאנגע ערהאב אונד שריע: „דוא ביזט אויך איין יודע!“ באלוואני וואללטע פליכטען, אלס ער דיא אנדערען רופען הארטע: „צוריק, וויר שיעסען!“ נור צווייא שאססען אינס פאלק, דיא איבריגען שאססען אין דיא לופט. באלוואני זאה צווייא פאללען, ערשראק אונד איילטע נאך הויזע. פאר דעם אונטערזוכונגס-ריכטער האטטע צייגע אנגעגעבען, דאס געארג איוואן איהן אנגעגריפפען, דאס שטעללט ער היינטע אין אברעדע. אויך דיא אנדערען צייגען-אויסזאגען לייטען היינטע גאנץ אנדערס, אלס פאר דעם אונטערזוכונגסריכטער. אויס דען אויסזאגען מעהרערער צייגען געהט הערפאר, דאס ניכט נור דיא פאנדורען געשאססען האבען, זאנדערן דאס אויך אויס דעם פאלקסהויפען ווידערהאלט געשאססען וואָרדען. יאזעף צענטנער, דעססען הויז אנגעגריפפען ווארד, זאה דען דיורניסטען היינעס, דאנן באבאטשאי, ראץ, וויאלא אן דער שפיטצע דעם פאלקסהויפענס געגען זיין הויז לאָושטירמען. היינעס שריע: „פארווערטס, אונגארן!“ באבאטשאי ריעף: „הערר היפטמאנן!“ מעהר האָרטע צענטנער ניכט, דענן ער פלאָה פאר דעם פאָבעל.

פערשיעדענע נייאיגקייטן.

* (אוים דעם אבגאָרדנעטענהויזע.) אין דער היינטיגען זיטצונג וואורדע דער אנטראג דעם איממוניטעטס-אויסשוססעס פארגעלעגט, נאך וועלכעם דיא אבגעאָרדנעטען ווערהאָוואי, אָנאָדי, סאלאי אונד אָטטאָ הערמאנן אויסגעליעפערט ווערדען זאָללען. צוערסט ווירד אָנאָדי פארגענאָממען, אונד דער בריעף פארגעלעזען, אין וועלכעם ער זעלבסט אום זיינע אויסליעפערונג ערזוכט האט. דאנן וואָללטע סאלאי איין גוטעס וואָרט פיר איהן איינלעגען, אינדעם ער אן מיסא-עסלאר עריננערט, פאן וואָ דיא זאכע הערשטאממט, אונד וואָ זיך סייפפערט זאָ בענאָממען האט, עס לעסט זיך גאר ניכט זאגען וויא. דאס גאנצע איזט האָכסטענס איינע עהרענבעליידיגונג, וואָפיר סייפפערט זיך ענטוועדער העטטע דועלליערען מיססען, אָדער איינע עהרענבעליידיגונגסקלאגע איינרייכען זאָללען. וועגן מאן איהן וועגען עהרענבעליידיגונג בעלאנגט העטטע זאָ ווירדע אויך ער פיר דיא אויסליעפערונג געשטיממט האבען. אישטאָצי: אָנאָדי האט דען שטאאטסאנוואלט ניכט טהעטליך בעליידיגט (ער האט איהם יאָ ניכט איינמאל איינע הערויסגעשלאגען), עס איזט נור איינע איינפאכע עהרענבעליידיגונג. — יאָקאי רופט דאצווישען: פריילך! (אללגעמיינעס געלעכטער). — אישטאָצי: וויא עס שיינט, קאָממט יעטצט דיא פערפאָלגונג דער אנטיסעמיטישען אבגעאָרדנעטען אין דיא מאָדע. — איוואנקא: עס ווערע אויך שאָן צייט. — אישטאָצי: נון דענן, זאָ זאָלל מאן אונס פערפאָלגען! וועגן וויר אלס אָפפער פאללען פיר דען אנטיסעמיטיזמוס, זאָ ווירד דיעזער אום זאָ בעססער ווירקען. ער בעאנטראגט, דאס הויז מאָגע אָנאָדי'ס אויסליעפערונג פערוויינערן. — דאניעל: איך בעגרייפע גאר ניכט, וויא זיך יעמאנד דאריבער בעליידיגט פיהלען קאנן, וועגן מאן איהן אין איינעם פראָצעס אלס צייגע פערנעהמען וויללל, אונד וויא מאן דען אָפפענטליכען אנקלעגער דעסהאלב היער אים הויזע אונד אויף דער שטראססע בעליידיגען קאנן. עס פאָלגט דאנן דיא אבשטיממונג דורך אויפשטעהען, אונד נור זעהר וועניגע דעפוטירטע בליעבען זיטצען. ער ווירד אלזאָ אויסגעליעפערט. דאנן בעשליעסט דיא מאיאָריטעט דיא אויסליעפערונג אָטטאָ הערמאנס אונד סאלאי'ס וועגען דועלל-פערגעהענס. יעטצט האנדעלט עס זיך אום ווערהאָוואי. — אלמאשי פערלאנגט, דאס דיא אונטערזוכונגסאקטען פערלעזען ווערדען זאָללען, וואָגעגען דאניעל איזט, וויל דיא אונטערזוכונג דאדורך פעראייטעלט ווערדען קאָננטע. — אלמאשי: איך געהאָרע ניכט צו דען פריינדען ווערהאָוואי'ס, אבער איך מאָכטע עבען זאָ וועניג, דאס איין פערברעכען אונבעשטראָפט בלייבט, אלס דאס איין אונשולדיגער פערדעכטיגט ווערדע. דא מאן דיא אקטען ניכט פערלעזען לאססען וויללל, זאָ זעהע איך אין דער זאכע נור איינע נעקערייא אונד פערפאָלגונג. (אינדעם ער זיך צו זיינען נאכבאר פאָלאָני ווענדעט) אויך זיא פערפאָלגען איהן. — פאָלאָני: איך וויללל ניכט לייגנען, דאס איך איינען אבגעאָרדנעטען פערפאָלגע, דער געלדער אונטערשלעגט, דיא פיר וואָהלטהעטיגע צוועקע בעשטיממט זינד. ער דארף זיך ניכט אונטער דער איממוניטעט פערשטעקען. דיא עהרע דעס אבגעאָרדנעטענהויזעס ערפאָרדערט, דאס ער אויסגעליעפערט ווערדע. — ביי דער אבשטיממונג דורך אויפשטעהען בלייבען נור אלמאשי אונד לאזאר זיטצען, אונד זאָ ווירד ווערהאָוואי אי״ה איך זיטצען בלייבען. עס וואורדע נאך בעשלאססען, שאָן מאָרגען דאָננערסטאג צו בעראטהען, וויא מאן זיך דעם אבערהויזע געגעניבער צו בענעהמען האט, וועגען דער אבווייזונג דעס ציווילעהעגעזעטצעס. אויך דאס אבערהויז, אין וועלכעם היינטע שאָן גראָסע ליקען וואַרען געגען געסטערן, הילט איינע זיטצונג, אין וועלכער דאס שטייערצושלאגגעזעטץ אונד אידעמניטעט אנגענאָממען וואורדע, אונד דאנן נאהמען זיא אבשיעד ביז נאך נייא-יאהר.

* (דער נייע באנוס.) גראף קהועןהעדערוואַרי, דער נייע באנוס פאן קראָאציען, איזט אין אגראם איינגעטראָפפען, אים באהנהאָפע פייערליך בעגריסט וואָרדען, אונד לעסט זיך דיא פערשיעדענען בעהאָרדען אונד קאָרפערשאפטען

פאָלליעטאָן.

דיא טאָכטער דעם קאָממאנדאנטען.

(4-טע פארטזעטצונג.)

„מיין פאטער“, ערצעהלטע לוציוס ווייטער. „מארקוס ליציניוס, וואר קאָנזול אין יענעם יאהרע; ער ווידערזעטצטע זיך דער אונגערעכטען אנאָרדנונג דעם בארבארענקאָניגס. — וויענן, שפראך ער, דאס פאָלק פאן ראָם זיין מיטלייכען קיהלט אן דיעזען נאָטטפערלאססענען יודען, זאָ ברויכט מאן דאפאָן קיין זאָ גראָסעס אויפזעהען צו מאכען. וואס האבען זיא אין ראָם צו זוכען? מאָגען זיא נאך פאלעסטינא געהען אין איהר היימאטהלאנד. — אונד נון זאָללען וויר נאר פיר אונזער גוטעס געלד דען יודענטעמפעל ווידער אויפבויען לאססען! דער קאָניג שלייודערטע איהם איינען וויטהענדען בליק צו אונד בעפאהל דען הייזוקען — פערהילדט איירע הייטער, ראָמער! — דען ראָמישען קאָנזול מארקוס ליציניוס אויף אָפפענעם מארקטע צו נייסעלן . . . . געבראָכען קעהרטע מיין אונגליקליכער פאטער אין זיין הויז צוריק; ער גאב זיך זעלבסט דען טאָד. איך וואר דאמאלס נאָך איין קנאבע; אבער איך האבע עס מיר געשוואָרען מיט דען היילינסטען אידען, דיא שאנדע אונד דען טאָד מיינעס פאטערס צו רעכען אן דען בארבארען אונד אן דעם יודען יצחק פאָן נעאפעל.“

אללעס שוויעג; דיא היישערע שטיממונג וואר דאהין. דא נאהם סירלוס ווירגיניוס דאס וואָרט:

„מיין לוציוס“, זאגטע ער, „דא ביעטעט זיך דיר דאָך דיא שאָנסטע געלעגענהייט, אין פראהליכער וויזע ראכע צו איבען אן דיינעם פיינדע. דער יודע יצחק האט נור דאס איינציגע קינד; ער ליעבט דאס מעדכען וויא זיינען אויגאפפעל; זיא איזט דאס לעבען זיינעס לעבענס. ניכט עמפפינדליכער קאננסט דוא איהן טרעפפען, וויא וועגן דוא איהם דיא טאָכטער פערפיהרסט. ביזט דוא ניכט דער אונווידערשטעהליכע לוציוס ליציניוס, דער ראָמישע אדאָניס, דער אנגעבעטעטע ניגסטלינג אללער ראָמערינען? געה נאך נעאפעל אונד געווינגע דיא יודענדירנע. דוא טריפפסט דען אלטען מיט טאָדטליכעם געשאָססע.“

„דאס ווירד שווער זיין“, זאגטע וואלעריוס. „דאס מעדכען איזט זעהר טוגענדהאפט. איך וואָללטע מיך איהר נעהערן, אבער זיא האט מיך מיט איינעם בליקע אבגעוויעזען, דער יעדע אננעהערונג אונמאָגליך מאכט. צוואר בין איך ניכט זאָ פערפיהרעריש וויא מיין לוציוס, דער גלייך איינעם גאָטט דער שאָנהייט אונטער אונס ערשיען שטערבליכען איינהערשרייטעט; אבער איך גלויבע, דוא ווירדעסט עהער דיא שטאָלצע גאָטהענקאָניגין אמאלאזונטא געווינגען אלס דיעזעס יודענקינד.“

„זאָ ווערדע איך זיא“, ריעף לוציוס, „מיר מיט געוואלט צו פערשאפפען זוכען. וואָללט איהר מיר העלפען, מיינע פריינדע?“

יובעלנד שטיממטען דיא האלבטרונקענען געסטע דעם סיליסטאָס צו.

„וויר פאָלגען דיר נאך נעאפעל“, ריעף קווינטוס עמיליוס. „עס איזט איינע שאָנע געלעגענהייט, צו צייגען, דאס וויר דיא גאָטהען אונד איהר רעגימענט ניכט פירכטען. אויף אָפפענער שטראססע, אם העללען טאגע דיא טאָכטער דעם קאָממאנדאנטען דער פעסטונגסוועקע צו רויבען, דאס איזט איין לוסטיגער שטרייך, דאס איזט איינע טהאט פאן אלטראָמישער קיהנהייט, דאס איזט איין פארשפיעל צו דעם גראָסען קאמפפע, דעם וויר ענטגעגענגעהען.“

אונד דיא עדלען געגאָססען בעשפראכען דיא אויספיהרונג איהרעס ויבערען פלאנעס, פעראבררעדעטען דיא צאהל דער פערשוויטען דיענער, דיא איהנען נאך נעאפעל פאָלגען זאָללטען.

„נון אבער איזט עס צייט“, שפראך סיליסטאָס. „דאס וויר דעם ערנסטע ענטזאגען אונד אונס דער פריידע דעם נאכטמאהלעס היעדער צו-ווענדען.“

דאס טראטען זיא דענן אויך. נאָך לאנגע דויערטע דער יובעל. ביים אבשיעדע דריקטען זיא זיך דיא הענדע אונד שפראכען:

„אויף וויעדערזעהען אין נעאפעל!“

אין נעאפעל וואורדען דיא פארבערייטונגען צור האָכצייט דער שאָנען מרים מיט איהרעם פעטטער יוסף אויף דאס אייפריגסטע בעטריעבען. דיא גאנצע, דאמאלס זעהר צאהלרייכע יודענגעמיינדע דער שטאדט נאהם דען גראָסטען אנטהייל אן דעם גליקע דער איינציגען טאָכטער איהרעס ערסטען פאָרשטעהערס אונד דעם יונגען תלמודגעלעהרטען, דער דיא שעטצע דעם יידישען וויססענס אין יענען געגענדען געזאממעלט, דיא דאמאלס דיא היכשטעשטע רעסועלבען וואַרען.

לוציוס ליציניוס אונד זיינע געגאָססען וואַרען אין נעאפעל אנגעלאנגט, אום דאָרט דיא רייהע איהרער קינסטינען העלדענטהאטען מיט דעם רויבע איינעס יידישען מעדכענס צו ערעפפנען. פערגעבענס האטטע איינער נאך דעם אנדערען פערזוכט, אים הויזע יצחקס צוטריטט צו ערלאנגען. דאנגען וואר עס איהנען געלונגען, דיא שאָנע מרים צו פערשיעדענען מאלען אויף דער שטראססע צו ערבליקען, אונד דאס לייכט ענטצינדליכע הערץ דעם יונגען וויסטלינגס לוציוס ליציניוס וואר אין פערצעהרענדער ליידענשאפט ענטבראננט. נאָך ניע האטטע זיין אויגע אין זאָלך שאָנעס מעדכען געזעהען, אונד וואר ביזהער ראכע איהם דיא איינציגע טרייבפעדער געוועזען, זאָ געזעללטע זיך יעטצט דאצו דיא ליעבע.